

МІНІСТЕРСТВО
ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

«НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Матеріали науково-практичної
конференції з міжнародною участю

28 березня 2024 року

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, З ЯКИМИ СТИКАЮТЬСЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ

Улановська-Циба Н.А., Єрошенко Г.А., Ваценко А.В., Передерій Н.О., Рябушко О.Б., Клепець О.В., Шевченко К.В., Кінаш О.В., Григоренко А.С.

Полтавський державний медичний університет

Висвітлено актуальні проблеми, з якими стикаються науково-педагогічні працівники в процесі підготовки студентів-першокурсників: дидактичні, професійні, емоційно-психологічні, розв'язання яких потребує педагогічного досвіду й розуміння, що перший рік навчання в ЗВО – це переломний і ключовий етап студентського життя.

Ключові слова: заклад вищої освіти, науково-педагогічні працівники, студенти-першокурсники, адаптація, стресовий стан.

Current problems faced by scientific and pedagogical workers in the process of training first-year students are highlighted: didactic, professional, emotional and psychological, the solution of which requires pedagogical experience and the understanding that the first year of study at a university is a turning point and a key stage of a student's life.

Keywords: higher educational institution, scientific and pedagogical workers, first-year students, adaptation, stress state.

Професійне становлення – важливий аспект життя сучасної людини, й усвідомлення цього виникає в неї під час навчання в ЗВО. Перший рік навчання – одночасно переломний і ключовий етап студентського життя. Тому успішна, ефективна, оптимальна адаптація першокурсників до нового формату діяльності й відносин у вищій школі стає запорукою розвитку кожного студента як людини, громадянина, майбутнього фахівця [5].

Проблема адаптації людини до постійних змін навколишнього середовища надзвичайно актуальна. Це пов'язано з тим, що саме процес адаптації визначає можливості діяльності людини щодо виживання й діяльності в умовах підвищеної стресогенності зовнішнього середовища, яке постійно змінюється. Недостатня адаптованість до дії різноманітних стресорів призводить і до зниження ефективності діяльності людини, і до виникнення різноманітних нервово-психічних і психосоматичних захворювань [1].

Студентство – це період найбільш активного розвитку моральних і естетичних почуттів, становлення і стабілізації характеру і, що особливо важливо, оволодіння повним комплексом соціальних ролей дорослої людини: громадянських, професійних та ін. [5]. Це період перетворення мотивації, усієї системи ціннісних орієнтацій та інтенсивне формування спеціальних здібностей у зв'язку з професіоналізацією – центральний період у становленні характеру й інтелекту.

Відомо, що вік студентів-першокурсників припадає на один із найскладніших етапів психічного розвитку, тому процес адаптації не завжди буває ефективним, бо саме в цей час у студента відбувається багато емоційно-особистісних і когнітивних змін. Нерідко кількість цих змін перевищує ту, яка припадає на весь період навчання у виші. Ці зміни обумовлені ситуацією нових і незвичних вимог (часто імпліцитних, неявних), які змушують першокурсників визначитися, зробити вибір, брати на себе відповідальність [2]. Студенти-першокурсники, що оволодівають новою соціальною роллю, переживають інтенсивну перебудову власного життя в багатьох аспектах. Зміни умов навчання і нове соціальне середовище руйнують старі динамічні стереотипи та вимагають активізації низки механізмів адаптації студентів: звикання, пристосування, відтворення, взаємодоповнення, створення, управління й самоуправління, які розгортаються поступово відповідно до динаміки процесу адаптації й часто призводять до стану психологічного перенапруження. Для особистості студента психологічно важливо рухатися шляхом адекватної самооцінки, саморозвитку і самореалізації. Розвинену саморегуляцію вважають провідним механізмом адаптації студентів [3;4].

Основні проблеми, з якими стикаються науково-педагогічні працівники в процесі підготовки студентів-першокурсників, – дидактичні (пов'язані з пристосуванням до нової дидактичної ситуації студентів, що відрізняється від шкільної формами й методами організації навчального процесу); професійні (формування любові до обраної професії та поступове здобуття професійних знань і навичок); емоційно-психологічні (пов'язані з психологічними труднощами й емоційними навантаженнями навчання і спілкування в новому колективі в статусі студента) [4; 6].

У частини здобувачів освіти формування нового стереотипу – студентського життя відбувається стрибкоподібно, в інших – рівномірно. Зрозуміло, що особливості перебудови пов'язані з індивідуальними особливостями й вищою нервовою діяльністю студента, але вирішального значення набувають психосоціальні чинники і керуюча роль викладачів на основі індивідуальних особливостей студентів, щоб забезпечити їм якісну можливість включення в нові види діяльності й нове коло спілкування, що допоможе уникнути дезадаптаційного синдрому, зробити процес адаптації рівним і психологічно комфортним. Усі ці труднощі різні за своїм походженням. Деякі з них – об'єктивно неминучі, інші мають суб'єктивний характер і пов'язані зі слабкою підготовкою, дефектами виховання в сім'ї та школі.

Серед організаційних виділялись труднощі навчального характеру, які виникають у першокурсників через різницю в особливостях навчального процесу школи й ЗВО. Насамперед це брак умінь: самостійно працювати, конспектувати, розподіляти час, увагу тощо. Інша група проблем – це проблеми психо-емоційного характеру [5; 6].

Науково-педагогічні працівники ЗВО в процесі підготовки здобувачів освіти-першокурсників стикаються з деякими проблемами, які ускладнюють викладання навчальних дисциплін. Серед таких труднощів можна виділити негативні переживання студентів, пов'язані зі зміною шкільного колективу на навчання в студентській групі

університету, в якій ще не сформовані дружньо-академічні стосунки, а для деяких здобувачів освіти характерна невизначеність мотивації професійного вибору. Студенти перших курсів не завжди можуть психологічно саморегулювати навчальну діяльність, що посилюється відсутністю звички до щоденного самоконтролю, навичок самостійної роботи, невміння конспектувати, працювати з першоджерелами, словниками, довідниками, покажчиками. Гострою проблемою стають і пошук оптимального режиму праці й відпочинку в нових умовах, налагодження побуту і самообслуговування, особливо при переході з домашніх умов до гуртожитку [4; 5].

Тому одним із головних завдань викладачів у роботі з першокурсниками стало навчання їх методів раціоналізації й оптимізації самостійної роботи. Система навчання у вищій школі розрахована на високий рівень свідомості студента, побудованій на інтересі та потребі опанування знань і навичок майбутньої професії. Система вишівського контролю допускає можливу неритмічність у роботі, нерідко орієнтуючи на штурм під час екзаменаційної сесії. Деякі першокурсники не вміють приймати прості рішення. У них недостатньо сформовані навички самоосвіти і самовиховання. Дослідження показують, що проблеми першого року навчання в ЗВО виникають у студентів не завжди через слабку підготовку в школі, а через несформованість у них таких рис особистості як готовність до навчання в новому форматі, здатність вчитися самостійно, контролювати й оцінювати себе, уміння правильно розподіляти свій робочий і вільний час [5].

Іноді в студентів-першокурсників спостерігаємо стресовий або навіть кризовий стан. Це проявляється у візуальних емоційних переживаннях і потребі зняти тягар емоцій у спілкуванні чи самостійно. Вагомим залишається вплив рівня мотивації до навчання саме в цьому ЗВО і за обраним фахом. Саме це стає поштовхом до переходу від навичок шкільного навчання до культури студентської праці. Серед проблем емоційного характеру в частини студентів-першокурсників можна визначити внутрішню напруженість, невпевненість у власних силах та емоційну насиченість подіями. У здобувачів освіти спостерігаються труднощі зосередженості, підвищена тривожність, деякі скаржаться на недосипання або порушення сну, часто знижується самооцінка. Але інша частина студентів із перших днів навчання відчуває гармонійність, що супроводжується позитивним ставленням до навчального процесу та його організації, розумінням і сприйняттям своєї особистості у відповідних умовах [2; 5].

Основні психологічні проблеми, які виникають у студентів-першокурсників, можна окреслити як проблеми пристосування до нових умов навчання:

а) невідповідність уявлень першокурсників про умови і зміст навчального процесу реальним умовам навчання в закладі вищої освіти; невідповідність здібностей новим вимогам; неадекватність мотивації навчання; темпу й обсягу навчання;

б) поява нових соціальних контактів (з однокурсниками і викладачами); стресова ситуація; неузгодженість атрибутівних процесів; невідповідність соціальних очікувань щодо власної особистості реальному ставленню оточення; активізація захисних механізмів у відповідь на груповий тиск;

в) самоорганізація: перший досвід самостійного життя (для студентів з інших міст);

г) самоконтроль навчання; узгодженість режиму праці й відпочинку [2].

Розв'язання вищезазначених проблем потребує часу адаптації першокурсників до навчання в ЗВО, яка характеризується індивідуальною тривалістю, мотивацією, інтенсивністю й цілеспрямованістю здобувача освіти. Із досвіду спостережень відомо, що для частини студентів це період першого семестру, для іншої частини – до кінця другого семестру, але є випадки, коли цей процес триває впродовж третього і четвертого семестрів.

Список використаної літератури

1. Кокун О.М. Психофізіологія : навчальний посібник / Кокун О.М. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 184 с.
2. Косарева Л.В. Причини неуспішної адаптації першокурсників: проблеми та шляхи їх вирішення / Л. В. Косарева. – Вінниця: Вінницький національний технічний університет. Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Kosareva.php>
3. Нікітіна І.В. Індивідуальний підхід до особистості студентів-першокурсників у процесі адаптації: результати експерименту : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / Нікітіна І.В. // Актуальні проблеми психології. – 2019. – Т.6, вип.15. – С.279-289.
4. Нікітіна І.В. Суб'єктне самовизначення молодого людини у період повноліття / Нікітіна І.В. – К.: КНТ, 2008. – 192 с.
5. Рогачова Т. Психологічні проблеми студентів на першому році навчання у ВНЗ: причини виникнення та можливості подолання / Рогачова Тетяна // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10), ч. 2. – С.228-236.
6. Ярошук Н.П. Психологічні аспекти адаптації першокурсників до умов навчання в коледжі / Н.П.Ярошук // Теорія і практика сучасної психології. – 2018. – № 1. – С.117-121.

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МОВНИЙ АСПЕКТ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ПЕДАГОГА ВИЩОЇ ШКОЛИ <i>Тихонова О.О., Тарасенко Я.А., Черно В.С., Мироненко Е.І.</i>	245
МОЖЛИВІ ШЛЯХИ КОРЕКЦІЇ ПРОЯВІВ ПОСТ-COVID-19- СИНДРОМУ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ <i>Ткаченко Л.А., Катеренчук І.П., Ярмола Т.І., Пустовойт Г.Л., Талаш В.В., Власова О.В.</i>	248
МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ VR- I AR-ТЕХНОЛОГІЙ У МЕДИЦИНІ Й ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ <i>Ткаченко П.І., Резвіна К.Ю., Білоконь С.О., Попело Ю.В., Коротич Н.М., Лохматова Н.М., Доленко О.Б.</i>	251
ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ <i>Тончева К.Д., Боряк Х.Р., Водоріз Я.Ю., Король Д.М.</i>	253
АКТУАЛЬНІСТЬ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ НА БАЗІ 11 КЛАСІВ <i>Тончева К.Д., Козак Р.В., Ярковий В.В., Калашніков Д.В., Король Д.М.</i>	255
КЛІНІЧНИЙ РОЗБІР ПАЦІЄНТІВ ЯК НАВЧАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА» <i>Третяк Н.Г., Шапошник О.А., Шевченко Т.І., Приходько Н.П., Кудря І.П., Сорокіна С.І., Третяк І.М.</i>	257
РОБОЧИЙ ЗОШИТ ІЗ ДОГЛЯДУ ЗА ХВОРИМИ ТЕРАПЕВТИЧНОГО ПРОФІЛЮ ТА МЕДИЧНИХ МАНІПУЛЯЦІЙ І ЙОГО АКТИВІЗУЮЧА РОЛЬ У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ <i>Трибрат Т.А., Петров Є.Є., Іваницька Т.А., Сакевич В.Д., Шуть С.В.</i>	259
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ КЛІНІКО-ТЕОРЕТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТА «ОРТОДОНТІЯ» <i>Трофименко М.В., Воронкова Г.В., Білоус А.М., Дмитренко М.І.</i>	261
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, З ЯКИМИ СТИКАЮТЬСЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ <i>Улановська-Циба Н.А., Єрошенко Г.А., Ваценко А.В., Передерій Н.О., Рябушко О.Б., Клепець О.В., Шевченко К.В., Кінаш О.В., Григоренко А.С.</i>	263
СУЧАСНА ЛЕКЦІЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ <i>Устенко Р.Л., Свінцицька Н.Л., Гринь В.Г., Каценко А.Л., Рибалко Д.С.</i>	265
ПЛАНУВАННЯ НАВЧАННЯ <i>Харченко Н.В., Костріков А.В., Подвін А.М.</i>	267
ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК НАЦІЄТВОРЕННЯ <i>Харченко Т.О., Каюн В.О., Зінченко Н.О., Липій Є.А., Біланов О.С., Дашевська Т.В.</i>	269
ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ – ЗАПОРУКА НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ <i>Хміль Д.О., Нетюхайло Л.Г., Білець М.В., Омельченко О.Є., Микитенко А.О., Котвицька А.А., Тихонович К.В., Цебенко М.О., Непорада К.С.</i>	271
УПРОВАДЖЕННЯ SOFT SKILLS У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ <i>Хміль О.В., Каськова Л.Ф., Хміль Д.О., Янко Н.В., Новікова С.Ч., Моргул Н.А., Садовські М.О.</i>	272
DIDAKTISIERUNG DER MÄRCHEN IM DAF-UNTERRICHT <i>Mihaela Hristea</i>	274
ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ <i>Цапенко Ю.П., Ільченко М.М., Ільченко В.І.</i>	275
СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>Цвіренко С.М., Похилько В.І., Черняєська Ю.І., Жук Л.А., Соловійова Г.О.</i>	277
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ОРГАНІЧНЕ ПРОДОВЖЕННЯ ПОГЛИБЛЕНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ <i>Циганенко І.В., Овчаренко Л.К., Мохначов О.В., Гуцаленко О.О.</i>	278
УПРОВАДЖЕННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК СИСТЕМИ ОБ'ЄКТИВНОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА КАФЕРІ ХІРУРГІЇ №3 <i>Челішвілі А.Л., Панасенко С.І., Малик С.В., Драбовський В.С., Пелипенко О.В., Рибалка Я.В., Осіпов О.С., Капустянська А.А.</i>	280
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ І НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ <i>Черняк В.В., Старченко І.І., Филенко Б.М., Ройко Н.В., Малик Н.І.</i>	282
ЗНАЧЕННЯ КРЕАТИВНОСТІ, МОТИВАЦІЇ ТА АКсіОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ <i>Шарлай Н.М., Соколенко В.М., Весніна Л.Е., Єрошенко Г.А., Шевченко К.В.</i>	283